

La Progresanto

REDACTIE-
COMITE

G. P. DE BRUIN
G. J. DEGENKAMP
F. FAULHABER

**STUDIEBLAD VAN DE BOND
VAN ARBEIDERS-ESPERANTISTEN**
IN HET GEBIED VAN DE NEDERLANDSE TAAL
f 2.- per jaar; f 1.50 voor leden van F.L.E.
Postgiro 331133

W. F. KRUIT
H. KUYT
JAC. LEM JR.
J. VAN SCHEEPEN
H. VELTHOVE

REDACTIE EN ADM.: G. J. DEGENKAMP, ROELANTSTRAAT 4, AMSTERDAM-W.

AAN ONZE CURSISTEN

Laboru, progresu
sed lerni ne ĉesu.

Nu het winterseizoen weer voorbij is en de Esperanto-cursussen ten einde lopen, doet zich de vraag voor: „Wat gaan we nu doen?”

Hoewel Esperanto gemakkelijker te leren is dan welke andere taal ook, wil dit natuurlijk niet zeggen, dat het in een half jaar grondig geleerd zou kunnen worden. Het is dus vanzelfsprekend, dat we nog geen volmaakte esperantisten zijn, en dat het gewenst is, zich na de cursus verder te bekwamen in het mondeling en schriftelijk gebruik van Esperanto.

Hoe kan men dit het beste doen?

In de eerste plaats door zich aan te sluiten bij de Bond van Arbeiders-Esperantisten, en verder door zich te abonneren op een studieblad.

Zo'n blad is „La Progresanto”, waarin U thans dit artikel leest. Het brengt elke maand een schat van studiemateriaal, waarbij iedere esperantist iets van zijn gading vindt. Ook voor hen, die juist een cursus gevolgd hebben, is „La Progresanto” het aangewezen blad.

Men vindt er een rubriek „Voor Beginners” met oefenstof aangepast aan de behoeften van deze categorie, en bestaande uit zinnen ter vertaling, waarin verschillende grammaticale moeilijkheden zijn verwerkt. Door deze zin-

nen geregeld te vertalen en ze te laten controleren, of ze te vergelijken met de later gepubliceerde vertaling, vindt men langzamerhand de weg in de doolhof der grammatica.

Een rubriek met veel voorkomende gezegden en uitdrukkingen, die niet woordelijk vertaald kunnen worden, draagt er toe bij het spreken en schrijven te vergemakkelijken.

Verder zijn er vertaal oefeningen voor gevorderden, voor de beginners van nu nog wel te moeilijk, maar waarop men later, naarmate men met de studie vordert, ook zijn krachten beproeven kan. Tenslotte bevat „La Progresanto” nog artikelen, in Esperanto of in het Nederlands, over allerlei onderwerpen, die voor een studerende esperantist van belang zijn, boekbesprekingen, woordenlijsten enz., en een rubriek, waarin vragen op taalgebied worden beantwoord. „La Progresanto” biedt dus „elck wat wils”.

Een cursist, die er prijs op stelt een goed esperantist te worden, kan dit studieblad niet missen. We verwachten dan ook, dat wij U allen als abonné op „La Progresanto” zullen mogen inschrijven. Men kan zich opgeven bij de cursusleider of bij het bestuur van de plaatselijke afdeling van de Bond van Arbeiders-Esperantisten.

G. P. de Bruin

VOOR DE PROPAGANDA

Aan afdelingen en cursusleiders stellen wij van dit nummer gratis een aantal exemplaren beschikbaar. Men bestelle echter zo spoedig mogelijk, anders riskeert U, dat de voorraad is uitgeput.

POR KOMENCANTOJ

H. Kuijt.

Van harte welkom, nieuwe deelnemers aan onze rubriek voor beginners!

U hebt A gezegd, door de begincursus tot het einde te volgen; zegt u ook B, door uw studie voort te zetten en uw kennis van Esperanto te vervolmaken.

U zult in deze rubriek geschikte leerstof vinden en oefeningen ter vertaling. Het inzenden van vertaalde oefeningen zullen wij zeer op prijs stellen. Uw eventuele fouten worden dan in het tweede volgende nummer, bij het verschijnen van de vertaling behandeld.

Voorts, om deze rubriek zoveel mogelijk aan het doel te doen beantwoorden, bieden wij U de gelegenheid uw wensen betreffende behandeling van een of andere grammaticale moeilijkheid aan ons kenbaar te maken door een verzoek onder uw vertaling of een apart briefje met de vermelding „Por Komencantoj”. Vertalingen en eventuele verzoeken zende men voor de 10e van de volgende maand aan het redactie-adres Roelantstraat 4, Amsterdam-W.

Het lidwoord.

Esperanto kent slechts het bepalend lidwoord LA. Dit woordje is onveranderlijk. Een onbepaald lidwoord bestaat niet.

LA gebruikt men om personen of zaken nader te bepalen; als men zegt: *mi vidas knabon*, geeft men te kennen, dat men een onwillekeurige jongen ziet, het doet er niet toe welke. Zegt men: *mi vidas la knabon*, dan bedoelt men een bepaalde jongen, een bekende of waarover zo juist is gesproken. Bij het vertalen late men zich niet leiden door het Nederlands; in onze moedertaal komen betreffende het lidwoord enige onregelmatigheden voor, bijv.: *Ik ga naar huis. Vader en moeder verwachten mij. Oom en tante zijn op visite. Grootvader is ziek. Buurman heeft een grote hond.* In al deze zinnen vindt men geen bepalend lidwoord. Zijn dan die zelfstandigheden onbepaald? Neen, dan zou men immers het Nederl. onbepaald lidwoord „een” gebruiken. Esperanto kent geen onbepaald lidwoord; dus in de gevallen waar men LA niet gebruikt, heeft men te doen met zelfstandigheden die niet bepaald moeten worden. Dit is niet het geval met de bovenstaande voorbeelden. In de zin: *Ik ga naar huis*, bedoelt men een bepaald huis, n.l.: het eigen. In de zin: *Vader en moeder verwachten mij*, bedoelt men een bepaalde vader en moeder, n.l.: de eigen. In al deze zinnen gebruikt men dan ook

bij het vertalen het lidwoord: *Mi iras al la hejmo. La patro kaj la patrino atendas min. La onklo kaj la onkline faras viziton. La avo estas malsana. La najbaro havas grandan hundon.* Voorts nog: *Johano iras al la lernejo. La knabeto ludas sur la strato.*

Als het zelfstandig naamwoord zelf al bepalend is, is het lidwoord overbodig. Dit is het geval bij eigennamen, bijv.: *Miestasmembro de F.L.E.*, maar: *Mi estas membro de la asocio.* Er zijn immers ook andere bonden. *Mi konas gesinjorojn Jansen. Jam longe mi estas membro de S.A.T. Mi vidis Nilon* = Ik heb de Nijl gezien. *Ni promenis laŭlonge de Rejno* = Wij wandelden langs de Rijn. Dus ook voor riviernamen gebruikt men geen lidwoord. Soms ontmoet men een zin als: *Kiom bone Panjo zorgas por mi* = Hoe goed zorgt Mammie (of: Moedertje) voor mij. Het niet-gebruiken van het lidwoord is hier gemakkelijk te begrijpen. Voor de spreker is er maar één Panjo; dus beschouwt hij dit als een eigenaam. Men denke in zulke gevallen om de hoofdletter. Ook voor het woord „ambau” gebruikt men geen lidwoord, bijv.: *Ambaŭ sinjoroj estas spertuloj.*

Ter vertaling. Opgave 4.

Vader en moeder zijn zeer tevreden. Hoe zijn de kleuren van de regenboog? (*ĉielarko*). Hoe wordt men een bekwaaam esperantist? Komen morgen oom en tante bij ons op bezoek? Ik dacht niet, dat de Rijn zo'n brede rivier was. Hij is de vriendelijkste man, die ik ken. Ik ken noch de Franse noch de Engelse taal. Als ik tijd had, leerde ik de beide talen. Het is nodig, dat U vaak hardop leest. Ik houd veel van deze vriendelijke mensen. Piet is bang voor die blaffende hond. Het gevallen paard kon niet meer opstaan. Herinnert U zich nog het congres in Amsterdam?

Vertaling van opgave 2.

Nia studgazeto 1) „La Progresanto” bezonas multajn 2) abonantojn. Ĉu vi havas 3) multe da ekzempleroj 4) de „La Progresanto”? Mi posedas nur unu jar-kolekton da 5) ili 6). La viro aĉetis dekduon da kraĵonoj por sia filo. Mi bezonas tri metrojn da ŝtofo 7). Kiun 8) ŝtofon 9) vi deziras? Donu al mi pecon 10) de 11) tiu ĉi ŝtofo. Deko 12) da viroj iris en la ĝardenon. Miloj da homoj jam lernis Esperanton. Ĉu vi ankoraŭ bezonas monon 13)? Da mono 14) mi havas sufiĉe. La komercisto 15) vendis dudek 16) ĉevalojn. La riĉulo posedas milionon da guldenoj.

HOE KAN MEN HET IN ESPERANTO ZEGGEN? (Vervolg)

Uitdrukkingen verzameld door
M. E. Nawijn.

Wat voor nieuws?
Zich naam verwerven.
Allebei nazaten van Adam.
Zij haalden mij over.
Heeft men u niet ontboden?
Onderweg zette hij zich neer.
Toevallig ontmoetten wij onderweg ac-
teurs.
De vrouw keek van haar werk op.

En van die tijd af hield onze geheime
politie Phut in het oog
Oog om oog!
Met een regen van scheldwoorden.
De farao kan er niet op rekenen.

Het speelt in Elseneur.

Deze ezels is hem te slim af.
Wat scheelt haar?
Een stevig gebouwd man.
Wij schikten het zo, dat hij hier als 't
ware bij toeval Ophelio zou ontmoeten.
Het begint mij te schemen, maar ik
begrijp het nog niet goed.
Ook ik was in diepe slaap verzonken.
Tenslotte heeft alles een aards begin.

Het was reeds hoog tijd de onderaardse
gangen te verlaten.
Een van de hofjes, die op die straat uit-
komen.

Voor verklaringen der letters zie Febr.-
nummer.

Kio da nova? (H 58)
Ellabori al si nomon, famon. (M 39)
Ambaŭ nepoj de Adamo. (E 6)
Ili venkis min. (R 66)
Ĉu oni ne sendis voki vin? (H 59)
En la vojo li sidigis. (FK 25)
Okaze ni renkontis en la vojo aktorajn.
(H 73)
La virino levis la kapon de super la
laboro. (M 237)
Kaj de tiu tempo nia sekreta polico
havis okulon sur Phut. (FI 190)
Morto por morto. (FIII 184)
Per ĉeno da vivotoj. (R 69)
La faraono ne povas kalkuli je ĝi. (FII
44)
La agado havas lokon en Elsinoro. (H
ŝirmpaĝe)
Tiu ĉi azeno lin superruzas. (H 146)
Kio al ŝi estas? (H 171)
Sake konstruita viro. (R 100)
Ni aranĝis, ke tie ĉi li kvazaŭ per okazo
renkontos Ofelion. (H 73)
Io . . . io ŝajnas al mi, sed mi ne kom-
prenas ankoraŭ bone. (FIII 120)
Ankaŭ mi dormis ŝtonan dormon. (K 28)
En la fino de la finoj ĉio havas teran
komencon. (FII 194)
Estis jam granda tempo forlasi la sub-
terajon. (FIII 157)
Unu el la kortoj, kiuj kuntusiĝas kun tiu
strato. (M 3)

1) Niet: *studjurnalo*; *jurnalo* = dagblad.
2) Ook: *multe da abonantoj*. Niet: *abon-
nontoj* 3) Ook: *posedas*. 4) Niet: *ekzem-
plaroj*; d.i. *aroj da ekzemploj* = ver-
zamelingen voorbeelden. 5) Niet: *de!*
hier noemt het woord „jarkolekton” een
hoeveelheid. Men vergelijkte: *Kiom da
ekzempleroj vi bezonas? Donu al mi
jarkolekton da ili. Kiun jarkolekton vi
deziras? Donu al mi jarkolekton de „La
Progresanto”*. 6) Niet: *ĝi*; dit voornaam-
woord komt in de plaats van het woord
„ekzempleroj”, dit is meervoud. 7) Niet:
tolo; d.i. linnen. 8) Ook: *kian*; als men
veronderstelt, dat er gevraagd wordt
naar de soort, dan moet echter het ant-
woord in de volgende zin zijn: *de
tia ŝtofo*. Niet: *kia da ŝtofo*; „da” komt
na een woord, dat een hoeveelheid
noemt; voorts gebruikt men geen „da”
achter een bijvoeglijk naamwoord. Dit kan
immers rechtstreeks iets zeggen van een
zelfstandigheid. 9) Niet: zonder N; men
ontlede de zin eerst. 10) Niet: *peĉo*; d.i.
pek. Niet: *parto*; d.i. deel. 11) Juister
dan: *da*; deze zin noemt als antwoord

op de vorige zin geen hoeveelheid. 12)
Niet met N; „deko” is onderwerp. 13)
Niet: *da mono*; het woord voor „da”
moet een hoeveelheid noemen. 14) Niet:
monon mi havas sufiĉe; niettegenstaande
dat „sufiĉe” niet voor „mono” staat,
heeft het er toch betrekking op. 15) Niet:
vendisto; d.i. iemand die slechts ver-
koopt, bijv. een winkelbediende. Ook:
negocisto. 16) Ook: *dudekon da*, hoewel
onnodig lang.

Verscheidene inzenders verwaarloosden
de kappes en boogjes (*supersignoj*). Men
bedenke, dat een woord dan een geheel
andere betekenis kan krijgen. Deze fouten
kunt U veelal voorkomen, door uw
vertaling hardop over te lezen.

Beoordeling: J. M. T. te D. 9, A. B. te
A. 9, D. K. te Z. 8, A. A. D. te Z. 7,
G. A. te R. 9, P. J. B. te G. 7, P. W. te
Z. 7, E. A. B. te A. 8, C. v. S. te R. 9,
Stelano 6, J. R. te A. 9, Astor 9, G. B.
te Z. 8, H. D. te Z. 8, A. J. te A. 8;
P. W. W. te G. 7, U. S. te G. 9, C. v. B.
te S. 8.

DE KOMENCANTO AL PROGRESANTO

Jac. Lem

Men moet een gegeven paard niet in de bek kijken.

Wat moet er van je terecht komen?

In zak en as zitten.

Een grote opluchting.

Komt tijd, komt raad.

Beduimeld.

Het kwam in mij op.

Zich op de hals halen.

Een paard met vier poten struikelt ook wel eens.

In de wortel aantasten.

Vreemd opkijken.

Lapmiddelen.

Onomwonden.

Kampen met.

In één adem.

Ratelen (rad spreken).

Opgave 4.

1. Waarom zit je zo in zak en as? Ik weet, dat je met veel moeilijkheden hebt te kampen; houd echter moed: komt tijd, komt raad! 2. Het is nooit in mij opgekomen je van iets dergelijks te verdenken. 3. Je bent toch niet kwaad op me, omdat ik je onomwonden de waarheid zei? 4. Hier helpen geen lapmiddelen; wij zullen het kwaad in de wortel moeten aantasten. 5. Met hen heb ik geen medelijden; zij hebben zichzelf die moeilijkheden op de hals gehaald. 6. Hij ratelde in één adem door; het was een grote opluchting, toen hij eindelijk zijn mond hield. 7. Het is waar, het boek is enigszins beduimeld; toch was ik er blij mee; overigens: men moet een gegeven paard niet in de bek kijken. 8. Schaam u niet, als gij een fout hebt gemaakt; een paard met vier poten struikelt ook wel eens. 9. Gij zoudt vreemd opkijken, als gij alles wist; oordeel daarom niet te vlug (**baldaŭ**). 10. Mijn lieve jongen, doe wat meer je best. Wat moet er van je terecht komen?

Vertaling van opgave 3.

1. Mi ne miras, ke ili disiĝis (forlasis unu la alian); jam dumlonge (dum longa tempo) la rilatoj inter ambaŭ ne estis bonegaj (tre bonaj). 2. Estu singarda; ne pruntu (pruntedonu) al li monon; vi neniam ricevos ĝin, ĉar li sidas en ŝuldoj ĝis super la ŝultroj. 3. La loto estas tiritita (la ĵeto estas ĵetita), la decidado estas nerefarebla (nenuligebla, de-

Al ĉevalo donacita oni buŝon ne esploras.

Kio el vi fariĝos?

Esti senkonsila.

Granda faciligo.

Tempo venos, zorgon prenos. Venos tempo, venos konsilo. Kun la tempo vi venos al via celo.

Palpmakulita.

Venis en mian kapon.

Sin tiri al.

Eĉ kvar piedoj de ĉevalo ĝin ne savas de falo.

Elradike (radikale) kuraci.

Ekmiri.

Duonefikaj rimedoj.

Malkaŝe.

Kontraŭbatali.

Sen spirhalto.

Buŝmaŝini.

finitiva, neŝanĝebla); ni do klopodu fari el ĝi la plejbonon. 4. Kial do vi venas tiom malfrue? Ni sidas kiel sur ruĝardaj karboj; la vagonaro estas tuj forveturonta; vi ĉiam venas je la lasta momento (lastmomente). 5. Malfermu ĉi tiun paketon nur en okazo de ekstrema bezono. 6. Ĉiu, ankaŭ vi kaj mi, havas siajn mankojn (malperfektaĵojn); tial ne tuj faru el la eraroj de aliuloj ion publikan. 7. Estas neeble kontentigi ĉiun; kiom da kapoj, tiom da opinioj (en ĉiu kranio regas aparta opinio). 8. Tiu knabo estas sufiĉe lerta; li certe trovos rimedon por elturniĝo. 9. Rakontu al mi sen superflua balasto tion, kio okazis; multvorteco povas konduki nur al miskompreno. 10. Sinjoro G. estis juna juĝisto. Li estis tre trankvila kaj modesta. Trankvilaj akvoj estas profundaj kaj modesteco ofte kaŝas firman sinfidon.

Beoordeling opgave 1: J.M.T. te D. 8; H.J.H.Jr. te B. 9; C.v.S. te R. 7; P.M.W. te G. 7; E.A.B. te A. 9; G.B.-N. te Z. 6; J.R. te A. 9; L.H.P. te R. 8; G.A. te R. 8.

Wegens plaatsgebrek kon deze beoordeling niet meer in ons vorig nummer opgenomen worden.

Beoordeling opgave 2: J.M.T. te D. 9; H.J.H.Jr. te B. 10; C.v.S. te R. 8; P.M.W. te G. 7; E.A.B. te A. 8; G.B.-N. te Z. 8; J.R. te A. 9; G.A. te R. 8; A.J. te A. 7; G.B. te Z. 7; P.W. te Z. 6; D.K. te Z. 8.

Wij leveren U alle benodigde leermiddelen en Esperanto-literatuur. Vraagt gratis catalogus. Libroservo Roelantstraat 4, Amsterdam-W.

POR PROGRESANTOJ

J. van Scheepen.

Vertalingen zende men veer de 10e van de volgende maand aan het redactie-adres: Roelantstraat 4, Amsterdam-W.

Opgave 4. Vertaal in Esperanto:

BEVRIJDING.

Rusteloos snelt de tijd en ook de vreselijkste ervaringen liggen weldra achter ons, op groter afstand dan we vaak beseffen. Zo is het nu al vier jaar geleden, dat er een einde kwam aan de grootste mensenmoord, die ooit op aarde heeft gewoed.

Helaas vervult het heden ons nog met diepe zorg, maar toch hebben we de hoop niet verloren.

Wie zullen de broederschap der volkeren kunnen brengen? Zullen het de vurige strijders zijn voor een nieuwe maatschappij? Zullen het de gelovigen zijn, die ernst maken met het Christendom? Hier mag geen sprake zijn van één partij, noch van het dingen naar de voorrang; hier moeten alle handen broederlijk worden incengeslagen, want de taak is schier bovenmenselijk zwaar en eist ons allen op. Allen!

Vertaling van opgave 2.

PRI LA LEGADO DE LIBROJ

En la lastaj jaroj 1) oni legas 2) pli (multe) ol iam (antaŭe). Sed ĉu oni legas ankaŭ pli atente? Samkiel pri (kiu ajn 3) alia afero, la legado ne dependas de la kvanto. Ekzistas 4) libretoj 5) entenantaj 6) neelĉerpeblan trezoron de saĝ(e)o kaj bel(ec)o kaj ekzistas romanoj en kvar aŭ ok daŭrigaj volumoj, per kiuj neniu spertas ion alian krom 7) simpla tempopasigo. „Leganto 8) pliriĉigas sian spiriton”, oni diras; tamen tiu diro 9) nur veras 10) sub multe da reservo. Ja, kiu forglutas 11) tion 12), kio estas matura kaj verda 13), fine perdas

ĉiun 14) distingokapablon; li fuŝas sian guston kaj troŝarĝas 15) sian stomakon. Legi bone ne estas nur legi plenatente, eĉ kritike legi; ĝi estas krome; elekcion, kio vere valoras la streĉon 16) kaj la tempon. Sen streĉado neniam 17) pliriĉigo 18). Aŭ ĉu oni opinias 19), ke artistoj kapablas (fari), kion surtere neniu kapablas: donaci ion, sen tio, ke oni 20) ĉe la ricevo donas la oferon de sia atento? Ekzistas koncerne librojn nur unu 21) ordono: bone legu bonan libron.

Dr. G. Stuiveling.

1) Ook: *lastjare*. 2) Vloeiender dan *estas legate*. 3) Niet: *ankaŭ*. „Ook” verruimt de betekenis, maakt het algemener. 4) Ook: *estas*. 5) Ook: *malgrandaj libroj, verketoj*. 6) Ook: *kiuj entenas, enhavantaj*. 7) Vooral vroeger zag men dikwijls vertaald met „ol”. „Krom” is echter meer omlind. 8) Ook: (*tiu*), *kiu legas*. 9) Ook: *sentenco, proverb*. 10) Ook: *estas vera*. 11) Ook: *formangas, ensorbas, absorbas*. 12) Daar de naamvallen niet overeenstemmen, mag samentrekking van „tion, kio” niet plaats vinden. 13) Ook: *forglutas bonan kaj malbonan legajojn*. 14) Ook: *ĉian*. 15) Ook: *troplenigas, supersarĝas*. 16) Ook: *penon*. 17) Ook: *neniu*. 18) Al naar gelang men de zin in gedachten compleeteert, zal men met of zonder „n” schrijven: *Sen streĉado ekzistas neniam pliriĉigo*. 19) Ook: *pensas*. 20) Niet: *redonante*, omdat dit deelwoord tot onderwerp heeft „la artistoj”. 21) „Een” is nu een telwoord en wordt dus vertaald.

Beoordeling: H. H. te B. 8; J. T. te D. 7; G. de B. te L. 8; C. v. S. te R. 6; Astor 8; A. L. te G. 9; G. L. te H. 8; G. A. te R. 7; A. D. te Z. 7; F. v. d. M. te U. 6; T. B. R. te A. 8; A. B. te A. 8; P. R. te G. 7; Parua 9; Fuŝulo 9; P. W. te G. 6; E. B. te A. 7.

Dem.:

Kio estas la tradukoj de la ĉi subaj vortoj?

1. truck; 2. trailer; 3. glaswol; 4. plaatijzer; 5. balatum; 6. board; 7. raagbol; 8. witlof; 9. dubbelwandig; 10. open haard; 11. haai (bijdehande vrouw, en la malbona senco); 12. koolstronk.

Resp.: 1. ŝarĝautomobil(eg)o; 2. trenautomobile; 3. vitrovato; 4. platro; 5. asfaltinoleumo; 6. ĉarpenta kartono, konstrukartono; 7. plafonbalailo; 8. cikoria foliaĵo; 9. duoblavanda; 10.

kameno, fajrejo; 11. megero; 12. brasika trunko.

Dem. Kiel oni esprimu la diferencon inter „kachel” kaj „haard”?

Resp.: Forno = kachel; fajrujo = haard. Sed tio ne signifas, ke la lastan vorton ni nepre uzu por la hejtilo, kiun ni kutimas nomi „haard”. En niaj malvarmaj landoj ni sentas bezonon diferencigi inter diversaj specoj de formoj; en landoj varmaj oni ne bezonas tiun diferencigon: ĉiu hejtparato nomiĝas formo.

LA EKZAMENAJ FAKOJ

LA TRADUKOJ

Estas superflue trakti la du B-tradukojn aparte. Esence validas por ambaŭ fakoj la samaj principoj, reguloj kaj do ankaŭ konsiloj. Pri la negravaj diferencoj ni atentigos aparte.

La tradukojn oni faru laŭ la jenaj postuloj:

Gramatike ili estu korektaj, t.e., ke efektivaj eraroj ne troviĝu en ili. La B-kandidato nepre sciu la gramatikajn regulojn senmanke. La elementa lernolibro ne sufiĉas por lia studado. Krom tio li devas scii, ke en Esperanto ne ekzistas tiom rigoraj tradicie kreskintaj lingvaj leĝoj kiel en la naciaj lingvoj. Kelkaj gramatikaj formoj povas esti korektaj laŭ opinio de unuj, sed nekorrektaj laŭ aliaj. En la ekzameno estas konsilinde eviti iom dubindajn formojn, ĉar la juĝanto poste ne ĉiam povas ekscii, ĉu la kandidato uzis iun formon laŭprincipe aŭ nur hazarde, do ne bone komprenante kial. El gramatika vidpunkto la Esperanta traduko do estu korekta laŭ la reguloj kaj laŭ la ĝenerale akceptitaj kutimoj.

Por la nederlanda traduko tiu ĉi konsilo estas superflua, ĉar tie ni ne konas deviajn konceptojn pri la gramatiko.

Koncerne stilon la kandidato klopodu formi frazojn simplajn, klarajn kaj belajn. Simplajn aŭ kompleksajn verboformojn li apliku laŭ la respektivaj Esperantaj aŭ nederlandaj kutimoj. Ĉu la stilo de iu frazo estas bona, oni povas konstati, relegante ĝin post kelka tempo. Ofte oni sentas, ke io ne taŭgas en la traduko, kvankam ne povante klarigi al si tion. Tiukaze oni korektu laŭ la sento, ĉar la sento pri stilo malofte trompas nin. Vero estas, ke multaj skribitaj kaj presitaj tekstoj estus multe

pli bonaj, se la aŭtoro estus zorge kontrolinta siajn frazojn. Grava afero estas, ke la sintakso, la vortordo estu tia, ke ĝi plej faciligas la legadon.

Alia afero estas la vortelekto. Klopodu trovi vortojn ne nur laŭsence ĝustajn sed ankaŭ belsonajn, ne tro kunmetitajn. Se oni okaze ne scias la ĝustan vorton, oni uzu parencan, sed ne tro risku; tio povus konduki al strangaj eraroj. En tiu kazo oni prefere lasu la lokon malplena.

B-kandidatoj ĝenerale scias, ke ili rajtas traduki iom libere. Tio signifas, ke ili devas konformigi sian tradukon al la tradiciaj kaj konvenciaj formoj de la lingvo, en kiun ili tradukas, Nederlanda pasiva verboformo do ne nepre postulas pasivan tradukon en Esperanto, nek inverse Esperanta aktiva formo tradukon aktivan. Bonega metodo por akiri sperton kiagrade oni rajtas libere traduki, estas kompari la saman tekston en iu nederlanda verko, de kiu oni posedas ankaŭ la Esperantan tradukon. Oni faru notajojn pri la diferencoj.

Interpunkcio kaj uzado de majuskloj estas afero, kiun la kandidato devas scii. Pri ambaŭ ne ekzistas absolutaj reguloj. La ĉefa regulo pri la interpunkcio estas, ke ĝi faciligu la legadon. Por la kandidato tio pli valoras ol tro rigora oboe al iuj teoriaj reguloj. Majusklojn li uzu konsekvence, do ne intermikse ekzemple jen „Esperantisto“, jen „esperantisto“.

La sola konsilo, kiun ni povas doni por prepari sin por la tradukaj taskoj, estas: atente legi, zorge traduki kaj retraduki por kompare kontroli la faritan laboron. Oni neniam forgesu, ke ĉiu nova traduko enhavas novajn malfacilaĵojn, do ankaŭ havigas novajn spertojn.

Dem.: Kio estas la traduko de la jena frazo el „La Faraono“, III 76-17: „Super ĉio ĉi pendis la pura ĉielo kaj lumo tiel plena de vivo, ke en ĝiaj ondoj (kies ondoj?) la nigra tero fariĝis brila kaj la ŝtonoj ĉielarke koloriĝis“?

Resp.: „Boven dit alles hing een heldere hemel en een licht zo vol van leven, dat in zijn trillingen (de la lumo) de zwarte aarde stralend werd en de stenen de kleuren van de regenboog aannamen“.

Ni opinias, ke Kabe uzis la vorton „ondoj“ en senco pli vasta ol kutime, kun la signifo „tremado“. Laŭ sia pli vasta senco „ondoj“ povas koncerni ne nur moviĝantan akvon, sed ankaŭ aeron, lumon, eteron.

Dem.: Kio estas la pli ĝusta traduko de „kokende“ en la ĉi suba frazo, ĉu „kuiritaj“ aŭ „kuiriĝintaj“?

In de keuken zag ik de kokende en bradende koks, die kokende aardappels gereed maakten. En la kuirejo mi vidis la kuirantajn kaj rostantajn kuirstojn, kiuj pretiĝis kuiritajn (kuiriĝintajn) terpomojn.

Resp.: La demando koncernas aktivan partupon de „kuiriĝi“ aŭ pasivan partupon de „kuiri“, sed ambaŭ formoj ŝajnas al ni egale bonaj. Ĉe „kuiritaj“ oni pensas pri la ago de la kuirsto, ĉe „kuiriĝintaj“ pri la stato de la terpomoj. Sed kuiritaj aŭ kuiriĝintaj la terpomoj estas nur *post* la pretigo. Dum la pretigo ili estas kuirataj aŭ kuiriĝantaj.

LINGVAJ OPINIOJ EL NIA LEGANTARO

La tradukon „falda lito“ por „opklapbed“ k-do Schwartz opinias nekontentiga, ĉar ekzistas ja ankaŭ „vouw-, veld-, rustbed“ (t.n. ruststoel). Li venis al alia solvo, laŭ la ekzemplo „klapseĝo“ por „klapstoel“ (en „Viktimoj“ de Baghy), kreante la vorton „klaplito“. Konvinkan pruvon pri la ĝusteco de „klaplito“ li akiris, petinte al eksterlandanoj kion ili komprenas per tiu vorto. Senescepte ili klare pentris la bildon pri klaplito.

Precipe tiu fakto konvinkas, ke „klaplito“ estas la plej trafa traduko. Laŭ sugesto de Schwartz ni povas rezervi „faldlito“ por „veldbed, ruststoel“.

K-don Suk ne kontentigas la signifo, kiun oni ĝenerale atribuas al la vorto „morta“: mortinta aŭ senviva. Li opinias, ke „morta“ povas signifi nur „havanta la eon morti“, do „sterfelijk“.

Teorie k-do Suk plene pravas. Adjektivo derivita el verba radiko indikas eon aŭ povon fari tiun agon, sed ne la staton rezultintan el la ago. Teorie „morta“ do estas „sterfelijk“.

Sed praktike oni jam tiom ĝenerale uzas „morta“ por „dood“, ke jam ne estas eble nun ŝanĝi tion. Se ni nun uzus „morta“ kun ĝia teoria signifo, ni certe kaŭzus miskomprenon, ĉar la tradicia signifo jam ne estas forigebla. Do: la teorio devas cedi al la praktiko.

Jam kelkfoje ni certigis, ke la ĝusta tra-

duko por „voorlezen“ ne estas „laŭtleĝi“ (= luid, hardop lezen), sed „voĉlegi“. Antaŭ kelka tempo k-do Van Scheepen denove atentigis pri tio. Malsaman opinion havas k-do Dessoit. Li atribuas al „voĉlegi“ alian signifon.

Li tamen malpravas. „Voĉlegi“ ne estas eltrovaĵo nia, sed jam ofte uzita de Zamenhof mem kun la signifo „voorlezen“. Jen nur kelke da ekzemploj: *la patro voĉlegis al ili el stranga libro* („La rabeno de Baharah“, 9-23); *oni voĉlegis al li la plej seriozajn verkojn* („Fabeloj“, III 72-9); *la legendo, kiu estis voĉlegita* (F. III 104-26); *voĉlegis al mi ion el ĝi* (F. III 105-15).

Lastan fojon ni revenu al uzo de „da“ aŭ „de“, sekve de argumento de k-do Suk, ke vortoj kiaj „listo, serio, kolekto“ ne indikas kvanton. Li ne pravas. Tiaj kaj similaj vortoj (fasko, tavolo, aro, grupo, bukedo k.a.) indikas kaj kvanton, kaj specialan formon de tiu kvanto. Ĉu ni uzu post ili „da“ aŭ „de“, dependas de la signifo, kiun ni deziras speciale akcenti aŭ emfazi en la frazo. Bukedo de floroj estas floroj aranĝitaj en formo de bukedo; bukedo da floroj indikas precipe la kvanton. Ni eĉ preferas uzi „da“ ankaŭ pro la fakto, ke „de“ signifas posedon. Ni ekzemple diru „kolekto da portretoj pri famuloj de s-ro X.“; do ne trifoje „de“.

Daŭrigo

La ĉi subajn neologismojn sendis al ni k-do Deriew.

bonuso, kupono valoranta ion rivevotan aŭ aĉetotan (bon, goed voor)
ĉarto, kontrakto, koncesio (charter)
dosjero, *dosiero*, dokumentaro koncer-nanta unu saman aferon (dossier, bun-del)

emisio, radio-elsendo (uitzending)

fu! ho!

gangstero (gangster)

ilegala, eksterleĝa (onwettig)

infanumi, malseriozi

influenco, gripo (influenza, griep)

inicialo, komenclitero ĝenerale ornamita (initial)

insinui, lerte sugesti aŭ aludi en mal-bona senco (insinueren)

kondoli, kondolenci

kondensi, plidensigi gason aŭ likvidaĵon (condenseren, verdikken, verdichten)

kontronti, kompari, kontraŭmeti du atestojn aŭ akuzitojn (confronteren)

manekeno, elmontra kostumpupo; moda reklamulo (mannequin)

NEOLOGISMOJ

partizano, homo batalanta eksterleĝe por sia lando (partisaan)
perforti, trueti (perforeren)
proklapacio, proklamo (proclamatie)
Rezurekcio, leviĝo de Jezuo el la tombo (Opstanding)
ronĝi, rodi (knagen)

Korektoj: bonvolu legi en la marta numero, pĝ. 22a, unua kolono: *ekspulso*; dua kolono: *fantastika; restitudo*; kaj aldonu: *stabilizi, stabiligi* (stabiliseren).

Neologismoj kolektitaj el „Mr. Tot aĉetas mil okulojn“ de Jean Forge.

argusa, „centokula“, ĉiovida, akrevida (alziend, scherpziend)
bakarato, ia kartludo (baccarat)
filmkomparso, blinkfiguranto (filmfigu-rant)
garderobejo, vestejo (garderobe)
ĝigolo, pagata amoristo
hipermoderna, tromoderna (hyper-modern)
kablogramo, kablotelegramo (kablogram)
kokoto, dubinde-morala virino (cocotte)

DE WERKWOORDEN

AFGELEIDE WERKWOORDEN

Esperanto kent van elk der voornaamste woordsoorten twee groepen: oorspronkelijke en afgeleide woorden. De eerste zijn woorden, wier stam het woordsoortelijk karakter van het woord al uitdrukt en waarvan de achtervoegsels *o*, *a* en *e* dus min of meer pleonasatisch zijn en geen ander doel hebben dan de grammaticale waarden van het woord aan te geven of te helpen vormen. Zo zouden meervouds-*j* en buigings-*n* aan de naamwoorden niet toe te voegen zijn zonder hun respectieve uitgangen *o* en *a*.

De tweede zijn woorden, die een ander karakter hebben dan in de woordstam is vervat, welk karakter door een der eenvoudige uitgangen *o*, *a*, *e*, *i*, *as*, *is*, *os*, *us*, *u*, of door een der achtervoegsels *ig*, *iĝ*, *ad*, *an*, *ul*, *ist*, *il* enz. wordt uitgedrukt.

Zo zijn ook de werkwoorden in twee grote groepen te verdelen: de oorspronkelijke, zoals wij ze noemen zullen, wier stam al een werkwoordelijk begrip uitdrukt; en de afgeleide, wier stam een zelfstandig, bijvoeglijk of ander begrip bevat, maar die door de uitgang *i* tot werkwoord vervoerd zijn.

Wat in een vorig hoofdstuk over overgankelijke en onovergankelijke werkwoorden is gezegd, geldt in hoofdzaak de niet-afgeleide werkwoorden. Ook de afgeleide werkwoorden kunnen in beide klassen worden ondergebracht, maar hun

al- of niet-overgankelijk-zijn hangt af van andere voorwaarden, van hun niet-werkwoordelijke stam en — wat betreft afleidingen van zelfstandige stammen — van hun praktische toepassing. Ook om deze reden eisen zij een afzonderlijke bespreking.

Achtereenvolgens zullen we onze aandacht wijden aan werkwoorden, afgeleid van zelfstandige, van bijvoeglijke stammen en van voorzetsels, terwijl we de werkwoorden die met behulp van achtervoegsels gevormd zijn, later in een afzonderlijk hoofdstuk zullen behandelen. (Wordt vervolgd.)

ONZE VRAAGBAAK

Het onderstaande geldt in het bijzonder voor hen, die zo juist een begincursus hebben doorlopen.

Als U ons studieblad doorziet, zal een gedeelte van de inhoud U nog vreemd voorkomen. Laat U dat niet ontmoedigen! Ons blad is bestemd voor allen: van de beginner tot de meest ervaren esperantist. Over enige maanden gevoelt ge u volkomen „thuis“.

Natuurlijk zijn er nog vele moeilijkheden, waarvan ons blad U nu nog geen oplossing biedt. Brengt daarom uw moeilijkheden naar voren, zodat wij ze voor U kunnen bespreken. Al uw vragen omtrent de taal zullen wij met genoegzaam beantwoorden. Of U vindt ze afzonderlijk behandeld, of wij verwerken ze in een of ander artikel. L.P. beoogt een vraagbaak te zijn voor iedere studerende.

konfeto, karnavalaj paperpecetoj (confetti)

kringo, rondaĵo (kring)

limuzino, ferma aŭtomobilo (limousine)

menegero, teatra direktoro (manager)

mokko, „mokka“-kafo

patologo, patologiisto (patholoog, ziektekundige)

pekoza, pekoplana (zondig)

prominenta, eminenta, elstara (prominent)

psikoterapio, kuracado de psikaj malsanoj (psychotherapie)

ruledo, ia hazardludo (roulette)

stopi, subite haltigi (stoppen)

ŝalti, ekfunkciigi elektran aparaton (inschakelen)

taksametro, aŭtomata distancmezurilo (taxameter)

televizoro, malproksimenvidilo

transversalo, tranĉa linio en sistemo (transversaal)

vertigo, duonsveno (duizeling)

volucio, ruliĝo, tordiĝo (kronkel)

Neologismoj kolektitaj el „La dormanto vekiga“ de H. C. Wells.

bobelo, akva veziketo (luchtblaas)

darfi, esti permesito, povi, rajti (mogen)

dozo, dek-duo (dozijn)

ekskreca, ekskrecia (uitscheidend)

floti, flosi, naĝi (drijven, zweven (fig.))

groso, cent-kvardek-kvaro (gros)

hasti, rapidiĝi (zich haasten)

kariatido, virina figuro kiel kolono (cariatide)

kontaĝia, infekta (besmettelijk)

merĝi, mergi (dompelen)

mesaĝo, altsenca, altaŭtoritata misio

(zending, opdracht, boodschap)

paŭpero (pauper)

pneŭmata, pneumatika (pneumatisch, door luchtdruk gedreven)

stakato, en muziko: ne transflua de tonoj (staccato)

spirituso, alkoholo (spiritus)

terkultivo, terkulturo (landbouw)

volatila, gasiĝema (vluchtig)

